

SE EI OO SUN SYYY

#uskallakertoa

#Uskallakertoa

Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu verkossa ovat monelle lapselle ja nuorelle arkipäivää. Pelastakaa Lapset ry:n ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton syksyllä 2016 julkaisema video #uskallakertoa kannustaa kertomaan seksuaalisesta häirinnästä ja hyväksikäytöstä digitaalisessa mediassa.

Löydät videon YouTubesta: <https://www.youtube.com/watch?v=elplhAedPHc>

EU Kids Online ¹- tutkimuksen mukaan suurin osa nuorista pystyy ohittamaan inhottavaksi kokemansa seksuaaliset pyynnöt ja ehdotukset, mutta eivät kaikki. Juuri nämä nuoret ovat Pelastakaa Lasten ja MLL:n yhdessä tuottaman #uskallakertoa-video kohteena.

Eryteisesti lapsen kokema hämmennys, häpeä ja syyllisyys vaikeuttavat asioista kertomista. Lapsi voi syyttää itseään tapahtuneesta ja pelätä huoltajien reaktioita.

Verkossa tapahtuva seksuaalinen häirintä loukkaa lapsen oikeuksia ja hyväksikäyttö on yksi räikeimmistä lapseen kohdistuvista rikoksista. Lapsiin kohdistuva seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö ovat piilorikollisuutta ja tulevat ilmi usein vasta jälkikäteen. #uskallakertoa video reflektoi sitä todellisuutta, jossa moni nuori elää.

Haluamme videon avulla vähentää hätää ja kannustaa kertomaan aikuiselle netissä tapahtuneista ikävistä asioista. Toivomme, että video kannustaa puhumaan seksuaalisesta häirinnästä ja hyväksikäytöstä turvalliselle ja luotettavalle aikuiselle. Jos oman vanhemman, opettajan tai terveydenhoitajan kanssa on vaikea puhua, nuorille on tarjolla verkko- ja mobiilipalveluita, joista löytyy lisätietoa aiheesta.

Videon käyttäminen

Tämä aineisto tukee videon hyödyntämistä nuorten kanssa tehtävässä työssä. Videota voi käyttää keskustelun avaamiseksi niin kahdenkeskisessä kuin ryhmätyöskentelyssä. Katso video ja pohdi sopiiko se näytettäväksi nuorille, joiden kanssa työskentelet. Videon tunnelma voi olla ahdistava. Sen katsominen voi aiheuttaa nuorissa erilaisia reaktioita, joihin tulee suhtautua rauhallisesti. Käytä videota opetustarkoituksessa vain silloin, kun sinulla on aikaa keskusteluun ja videon läpikäymiseen yhdessä nuorten kanssa.

Valmistaudu aiheen käsittelyyn tutustumalla myös Pelastakaa Lapset ry:n **Suojele minua kaikelta** ja **Ota puheeksi** oppaisiin.

Seksuaalinen häirintä digitaalisessa mediassa

Internetin kautta tapahtuvan seksuaalisen häirinnän esiintyvyydestä ei ole riittävästi luotettavaa tietoa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyn (2015) mukaan 28 % tytöistä ja 10 % pojista on kokenut ahdistelua ja häirintää sekä ikätovereiden että tuntemattomien henkilöiden taholta. Poikien osuus on tilastoissa pienempi, mutta todennäköisesti kynnys ilmoittaa tapahtuneesta on tyttöjä suurempi. Tarvitaankin lisää edustavaa tutkimusta ja ajankohtaista tietoa internetissä tapahtuvasta lapsiin kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä ja hyväksikäytöstä.

Internetin vuorovaikutteisia mahdollisuuksia hyödyntävät myös henkilöt, joilla on seksuaalinen kiinnostus lapsiin tai nuoriin. Taustalla voi olla hyvinkin erilaisia motiiveja. Joillakin seksuaalinen kiinnostus kohdistuu erityisesti lapsiin, esimurrosikäisiin ja toisilla hieman vanhempiin murrosikäisiin nuoriin. Osalle kohteen iällä ei ole niinkään merkitystä, vaan varsinaisena tavoitteena on saada seksuaalista kuvamateriaalia omaan käyttöön. Laillisen ja laittoman rajat eivät välttämättä ole riittävästi tiedostettu nuorten keskuudessa, eikä kaikkien aikuistenkaan.

¹ <http://eprints.lse.ac.uk/60513/>

Suomessa suojaikäraja on 16 vuotta. Tämä tarkoittaa, että aikuinen, joka on seksuaalisessa kanssakäymisessä alle 16-vuotiaan kanssa, syyllistyy seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Jos aikuinen on auktoriteettiasemassa suhteessa nuoreen (esimerkiksi opettaja tai valmentaja), on suojaikäraja 18 vuotta.

Tekoja, jotka täyttävät lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön:

• lapsen houkutteleminen katsomaan yhdyntää tai pornograafista materiaalia	tavalla vastaajan seuratessa lapsen toimintaa web-kamerassa reaaliaikaisesti, kuten:
• masturbointi tai sitä esittävien eleiden näyttäminen	» seurataan riisuuntuvaa lasta, alusvaatteita sovitavaa lasta tai pakotetaan pukemaan paljastavat vaatteet
• sukupuolielimien näyttäminen lapselle reaaliaikaisesti tai muulla tavoin	» saadaan lapsi masturboimaan, ulostamaan tai virtsaamaan
• seksuaalisesti latautuneiden tapahtumien kertominen lapselle	» pyydetään lasta piirtämään sukupuolielimiä esittäviä kuvia
• seksuaalisväritteisten tekstiviestien, sähköpostien, kirjeiden lähettäminen lapselle	» pyydetään esiintymään intiimissä kuvassa
• lapsen saaminen toimimaan seksuaalisväritteisellä	» tallennetaan reaaliaikainen videoyhteys näistä tapahtumista

(Lähde: [Suojele minua kaikelta](#) Pelastakaa Lapset ry)

Herätä keskustelua

Seksuaalinen häirintä netissä voi toteutua sanallisessa vuorovaikutuksessa, kuvamateriaalin kautta tai suorassa nettikamera-yhteydessä. Johdattele nuoria keskusteluun kertomalla, että seksuaalinen häirintä on Kouluterveyskyselyn (2015) mukaan varsin yleistä.

Kysy nuorilta:

- Mitä te ajattelette seksuaalisesta häirinnästä?
- Oletko jäänyt miettimään jotain, mitä sinulle on sanottu tai lähetetty digitaalisessa mediassa?
- Miten teidän mielestä kannattaisi toimia, jos saa omasta mielestä seksuaalissävyytteisiä, outoja tai hämmentäviä viestejä?
- Millaisia seurauksia voi olla jos lähettää omia arkaluontoisia kuvia tai videoita netissä toiselle?
- Kenen kanssa seksistä voisi puhua netissä, jos ei tuntemattoman aikuisen kanssa?
- Millaiseen seksiin liittyyään tietoon voi luottaa?

Keskeinen viestisi nuorille voi olla: Muita ei tarvitse aina miellyttää. Sinun tehtäväsi ei ole täyttää toisten toiveita, eikä sinun tarvitse tuntea syyllisyyttä kieltäytyessä. Kuuntele sisäistä ääntäsi äläkä epäröi sanoa EI.

Nuoren on syytä epäillä nettitutun motiiveja silloin kun

- hän puhuu kuin toinen nuori, mutta väliin lipsahtaa aikuisen puheelta kuulostavia sanoja
- hän alkaa kysellä hyvin yksityiskohtaisesti seksuaalisuuteen liittyvistä asioista tai palaa uudelleen ja uudelleen kysymyksiin kikkelin pituudesta, sperman lentämisestä, suihin ottamisesta tai pimpsan kosteudesta
- hän kehuu ylitsevuotavasti nuoren kypsyttä, älyä, rohkeutta ja reippautta
- netissä tytöksi esittäytyvä kehuu omalla seksuaalisuudellaan, lähettää alastonkuvan tai sukupuolielimensä kuvan tai kehuu montako suihinottoa on tehnyt
- tytöksi esittäytyvä on paljon kiinnostuneempi pojan peniksestä kuin tutustumisesta kahvikupin ja jäätelön äärellä
- iso tyttö tai poika (esim. 17-20-vuotias) osoittaa kiinnostusta hyvin nuoreen (esim. 13-15-vuotiaaseen)
- hän ylläpitää jotenkin tyhjältä tuntuva, aina uudelleen alkavaa keskustelua päivästä ja viikosta toiseen
- hän houkuttelee nuorta autoon tai asunnolle
- hän haluaa nuoren kuvan, puhelinnumeron, osoitteen tai alastonkuvan
- hän haluaa lähettää parikymppiä, koska nuori on ollut niin rohkea
- hän vetoaa nuoren sääliin tai aikaansaa pahan omantunnon heti jos nuori ei halua lähettää kuvaa, antaa numeroa tai jutella seksistä ja sukupuolielimistä
- nuoresta tuntuu ettei hän pääse nettitutusta ollenkaan eroon, vaan hän pitää nuorta monin eri tavoin "koukussa"

Brusila, Hyvärinen ym. (2009, 144): Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Helsinki. Väestöliitto

(Lähde: [Suojele minua kaikelta](#) Pelastakaa Lapset ry)

Miksi asiasta puhuminen hävettää?

Kaikilla nuorilla voi olla hankaluuksia kertoa aikuiselle seksuaalisesta häirinnästä ja hyväksikäytöstä verkossa. Pojilla kynnys kertoa voi olla tyttöjä korkeampi, sillä poikiin ja miehiin liittyvä seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö on edelleen vaiettu aihe. Nuorta voi hämmentää ja hän voi pelätä tulevaisuuttaan tulevansa leimatuksi tai väärin ymmärretyksi. Nuori voi myös hävetä miettiessään omaa rooliaan tapahtuneeseen. Nuori ei myöskään välttämättä koe tullessaan kaltoin kohdelluksi.

Toimintaohjeita nuorille

Tieto siitä miten toimia mahdollisissa hämmentävissä tai oudoissa tilanteissa antaa varmuutta toimia turvallisesti.

- Älä vastaa viesteihin.
- Kerro asiasta turvalliselle aikuiselle, esimerkiksi vanhemmalle.
- Tallenna viestit, keskustelut ja kuvat. Ota ruutukaappauksia tai printtaa.
- Kirjaa ylös missä ja milloin keskustelua käydään ja jos sinulla on tarkempia tietoja viestin lähittäjästä, esim. sähköpostiosoite, nimi, paikkakunta.
- Blokkaa viestittelijä ja hyödynnä palveluiden esto- ja blokkauksominaisuuksia.
- Ilmoita ahdistelijasta palvelun ylläpitoon ja ilmianna mahdolliset kuvat ja viestit.
- Voit kysyä neuvoa vaikeassa tilanteessa esimerkiksi Help.some -mobiilisovelluksessa, jossa voit halutessasi kertoa tapahtuneesta myös poliisille.
- Rikosilmoituksen voi tehdä omalla poliisilaitoksella tai verkossa https://www.poliisi.fi/rikokset/sahkoinen_rikosilmoitus

Jos lapsi tulee kertomaan videon katsottuaan sinulle tilanteestaan

Ammattilaisena voit varautua yllättäviin tilanteisiin selvittämällä etukäteen omat velvollisuudet ja toimintaohjeet. Kannattaa myös pohtia, mitä tunnereaktioita mahdollinen tilanne voisi itsessä herättää. Nuorta on tärkeää kiittää luottamuksesta ja siitä, että hän tuli kertomaan asiasta. Kun asia on tiedossa, voidaan tapahtunutta lähteä selvittämään. Toteamalla nuorelle, että nyt ei ole mitään hätää eikä kiirettä niin rauhoitat samalla itsesi. On tärkeää suhtautua lapsen tai nuoren kertomaan asiallisesti, tuomatta keskusteluun voimakkaita tunnereaktioita. Anna myös nuorelle tunnustusta rohkeudesta ja muistuta, että nuori ei ole vastuussa tapahtuneesta.

Keskity kuuntelemaan lasta ja pyydä häntä kertomaan omin sanoin mitä tapahtui. Kirjaa yksityiskohtaisesti ylös nuoren kertomat asiat. Perustele lapselle/nuorelle, miksi asian kirjaaminen tehdään. Jos tilanteesta seuraa lastensuojelulain mukainen velvoite viedä asia eteenpäin, perustele ja selitä lapselle/nuorelle miksi asiaan puuttuminen on lapsen edun mukaista ja miksi lastensuojeluilmoitus ja mahdollinen rikosilmoitus tehdään.

Kerro näistä palveluista nuorille

Help.some

Help.some on mobiilisovellus, joka tarjoaa tietoa ja tukea erilaisiin ongelmiin ja hankaliin elämäntilanteisiin. Sovellusta ylläpitää Pelastakaa Lapset ry yhteistyössä Rikosuhripäivystyksen ja Helsingin nettipoliisin kanssa. Help.somen chatissa voi keskustella asiantuntijoiden ja koulutettujen vapaaehtoisten kanssa esimerkiksi kiusaamiseen, häirintään ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön tai muihin rikostapauksiin liittyen.

Nuorten netti

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Nuortennetissä on nuorille tietoa mm. seksuaalisuudesta ja seurustelusta, mielenterveydestä, kiusaamisesta ja päihteistä. Nuortennettiä ovat tekemässä nuoret itse. Nuorten netin kautta voi chatata luotettavan aikuisen kanssa ma, ti ja ke klo 17-20. Voit myös kirjoittaa nettikirjepalveluun tai soittaa lasten ja nuorten puhelimeen, jossa sinua autetaan.

Tunteiden verkko

Yläkoululaisille ja sitä vanhemmille suunnattu Tunteiden verkko -aineisto käsittelee mm. ahdistelua ja häirintää verkossa, tutustumista, luottamusta ja tunteita verkkoympäristössä, oman seksuaalisuuden esiin tuomista netissä sekä seksiin liittyvän tiedon ja keskustelun luotettavuutta. Aineisto koostuu seitsemästä videosta ja teksteistä, joihin voi tutustua verkossa.

Voit näyttää myös näitä sivustoja nuorille ja kertoa palveluista:

- Nettipoliisi www.poliisi.fi/nettipoliisi
- Rikosuhripäivystys (RIKU) www.riku.fi/nuoret
- Raiskauskriisikeskus Tukinainen www.tukinainen.fi
- Sexpo-säätiö www.sexpo.fi/nuoret
- Väestöliitto: www.vaestoliitto.fi/nuoret/
- Nuorten turvatalo netissä: <https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta>
- Nuorten e-talo: <http://e-talo.fi/>
- Tukinet: www.tukinet.net/

Tutustu näihin lähteisiin

Nettivihje

Nettivihje on vihjepalvelu, jonka avulla kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen internetissä olevasta, lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvästä laittomasta toiminnasta ja aineistosta.

Ota puheeksi

Tietopaketti internetiin liittyvän lasten seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisystä ja auttamisen tavoista mahdollisissa ongelmatilanteissa lasten ja nuorten parissa toimiville ammattilaisille. Oppaan tehtäväosio sisältää turvataitoon liittyviä harjoitteita, jotka auttavat lapsia ja nuoria pitämään huolta itsestään ja rajoistaan sekä vahvistavat heidän taitojaan toimia internetissä turvallisesti ja vastuullisesti.

Suojele minua kaikelta

Tietoa internetin ja digitaalisen median osuudesta lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön lasten kanssa ja heidän hyväkseen toimiville ammattilaisille.

Lapset ja digitaalinen media -yksikkö – mikä se on?

Pelastakaa Lapset ry:n Lapset ja digitaalinen media -yksikkö tekee työtä, jotta lasten asema, osallisuus ja oikeudet digitaalisen median ympäristöissä voidaan turvata. Keskeisiä toimintojamme ovat Netari-verkkonuorisotalo monine toimintoineen sekä Nettivihje-verkkopalvelu, jonka kautta voi ilmiantaa lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviä kuvia ja videoita. Työn tavoitteena on tukea erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten hyvinvointia, vähentää yksinäisyyttä ja lisätä osallisuuden mahdollisuuksia. Lisäksi haluamme lisätä aikuisten kykyä tunnistaa ja puuttua seksuaaliseen hyväksikäyttöön verkossa. Haluatko antaa palautetta tästä aineistosta tai onko sinulla muuta kysyttävää? Käänny tiimimme puoleen ja seuraa meitä somessa #netari, #hemmohahmo ja #nettivihje! Yksikön yhteyshenkilöt, sähköpostit ja puhelinnumerot löydät osoitteesta www.pelastakaalapset.fi/ota-yhteytta